

Bağlaç Olan da / de'nin Yazılışı

- Bağlaç olan da / de ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak büyük ünlü uyumuna uyar:
Kızı da geldi gelini de.

UYARI: Ayrı yazılan da / de hiçbir zaman ta / te biçiminde yazılmaz:
Gidip de gelmemek var, gelip de görmemek var (Gidip te gelmemek var, gelip te görmemek var değil).

UYARI: Ya sözüyle birlikte kullanılan da ayrı yazılır: ya da

UYARI: Da / de bağlacını kendisinden önceki kelimeden kesme ile ayırmak yanlıştır:
Ayşe de geldi (Ayşe'de geldi değil).

UYARI: Bağlaç olmayıp bulunma hâli eki olan "-de / -da" bitişik yazılır ve benzeşmeye uğlayarak "-te / -ta" şeklinde yazılabilir.
Sepette yirmi kadar elma vardı.

Bağlaç Olan ki'nin Yazılışı

- Bağlaç olan ki ayrı yazılır:
bilmem ki, demek ki, kaldı ki vb.
Türk dili, dillerin en zenginlerindendir; yeter ki bu dil, şuurla işlensin. (Atatürk)

UYARI:
Birkaç örnekte ki bağlacı kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılır:
belki, çünkü, hâlbuki, mademki, meğerki, oysaki, sanki.
(Bu örneklerden çünkü sözünde ek aynı zamanda küçük ünlü uyumuna uymuştur.)

UYARI: Şüphe ve pekiştirme göreviyle kullanılan ki sözü de ayrı yazılır: Ders bitti, zil çaldı mı ki? Seni öyle göreceğim geldi ki.

UYARI: Bunun dışında, ek olan "-ki"ler bitişik yazılır.
Seninki şarkı söylemeye bayılıyor.

Soru Eki mi / mi / mu / mü'nün Yazılışı

- Bu ek gelenekleşmiş olarak ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak ünlü uyumlarına uyar:
Kaldı mı? Sen de mi geldin?
- Soru ekinden sonra gelen ekler, bu eke bitişik olarak yazılır:
Verecek misin? Okuyor muyuz?
- Bu ek sorudan başka görevlerde kullanıldığında da ayrı yazılır:
Güzel mi güzel! Yağmur yağdı mı dışarı çıkamayız.

UYARI: Birleşik fiillerde mi soru eki iki kelimenin arasına da gelebilir:
Vaz mı geçtin?

Pekiştirmeli Sözlerin Yazılışı

- Sıfat veya zarf görevindeki pekiştirmeli sözler bitişik yazılır:
apaçık, apak, büsbütün vb.

Simgelerin Yazılışı

- Elementlerin simgeleri, uluslararası biçimleriyle kullanılır:
C (karbon), Ca (kalsiyum), Fe (demir) vb.
- Ekler elementlerin simgelerine değil adlarına getirilir:
Au'ya değil altına, Fe'ye değil demire vb.

Mastarlara Getirilen Eklerin Yazılışı

- ma / -me ile biten mastarlardan sonra -a / -e, -ı / -i eklerinden biri geldiğinde araya y koruyucu ünsüzü girer:
çalışma-y-a, darılma-y-ı vb.

Düzeltilme İşareti

- Yazılışları bir, anlamları ve söylenişleri ayrı olan kelimeleri ayırt etmek için okunuşları uzun olan ünlülerin üzerine konur:
adem (yokluk), âdem (insan); adet (sayı), âdet (gelenek, alışkanlık) vb.

UYARI: Katil (<katl = öldürme) ve kadir (<kadr = değer) kelimeleriyle karışma olasılığı olduğu hâlde katil (ka:til = öldüren) ve kadir (ka:dir = güçlü) kelimelerinin düzeltilme işareti konmadan yazılması yaygınlaşmıştır.

- Arapça ve Farsçadan dilimize giren birtakım kelimelerle özel adlarda bulunan ince g, k ünsüzlerinden sonra gelen a ve u ünlüleri üzerine konur:
dükkân, hikâye, kâfir, kâğıt, tezgâh, Hakkâri vb.
- Nispet ekinin, belirtme durumu ve iyelik ekiyle karışmasını önlemek için kullanılır:
(Türk) askeri ve askerî (okul), (İslam) dini ve dinî (bilgiler)

"İle"nin Yazılışı

- İle, ayrı olarak yazılabildiği gibi kelimelere eklenerek de yazılabilir.
- İle, ünsüzle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında i ünlüsü düşer ve büyük ünlü uyumuna uyar:
bulut-la (bulut ile), çiçek-le (çiçek ile), kuş-la (kuş ile) vb.
- ile, ünlüyle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında araya y ünsüzü girer ve başındaki i ünlüsü düşer:
arkadaşı-y-la (arkadaşı ile) vb.

İkilemelerin Yazılışı

- İkilemeler ayrı yazılır:
adım adım, kırk elli (yıl), üç beş (kişi), yüz yüz elli (yıllık) süklüm püklüm, yana yakıla, çocuk mocuk, dolap molap ardı ardına, baş başa vb.

Hece Yapısı ve Satır Sonunda Kelimelerin Bölünmesi

- Türkçede kelime içinde iki ünlü arasındaki ünsüz, kendinden sonraki ünlüyle hece kurar:
a-ra-ba, in-sa-nın, ka-ra-ca vb.
- Kelime içinde yan yana gelen iki ünsüzden ilki kendinden önceki ünlüyle, ikincisi kendinden sonraki ünlüyle hece kurar:
al-dı, bir-lik, sev-mek vb.
- Kelime içinde yan yana gelen üç ünsüz harften ilk ikisi kendinden önceki ünlüyle, üçüncüsü kendinden sonraki ünlüyle hece kurar:
alt-lık, Türk-çe, kork-mak vb.
- Batı kökenli kelimeler, Türkçenin hece yapısına göre hecelere ayrılır:
band-rol, kont-rol, port-re, prog-ram, sant-ral vb.
- Türkçede satır sonunda kelimeler bölünebilir fakat heceler bölünemez. Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna kısa çizgi (-) konur.
- İlk heceden sonraki heceler ünsüzle başlar. Bitişik yazılan kelimelerde de bu kurala uyulur:
ba-şöğ-ret-men, il-ko-kul, Ka-ra-os-ma-noğ-lu vb.

- Ayırmada satır sonunda ve satır başında tek harf bırakılmaz:
..... u-
çurtma değil
.....uçurt-
ma;
..... müdafa-
a değil,
..... müda-
faa;
• Kesme işareti satır sonuna geldiğinde yalnız kesme işareti kullanılır; ayrıca çizgi kullanılmaz.
..... Edirne'
nin
.....1996'
da

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler

A. Cümle büyük harfle başlar:

Ak akçe kara gün içindir.

- Cümle içinde tırnak veya yay ayraç içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve sonlarına uygun noktalama işareti (nokta, soru, ünlem vb.) konur: Atatürk "Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!" diyor

UYARI: İki çizgi arasındaki açıklama cümleleri büyük harfle başlamaz:

Bir zamanlar -bu zamanlar çok da uzak değildir, bundan on, on iki yıl önce- Türk saltanatının maddi sınırları uçsuz bucaksız denilecek kadar geniştir. (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

- İki noktadan sonra gelen cümleler büyük harfle başlar:

Menfaat sandalyeye benzer: Başında taşırsan seni küçültür, ayağının altına alırsan yükseltir. (Cenap Şahabettin)

UYARI: İki noktadan sonra cümle ve özel ad niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bunlar büyük harfle başlamaz:

Bu eskiliği siz de çok evde görmüşsünüzdür: duvarlarda çiviler, çivi yerleri, lekeler... (Memduh Şevket Esenal)

UYARI: Rakamla başlayan cümlelerde rakamdan sonra gelen kelime özel ad değilse büyük harfle başlamaz: 2007 yılında Türk Dil Kurumunun 75. yılını kutladık.

- Örnek niteliğindeki kelimelerle başlayan cümlede de ilk harf büyük yazılır:

"Et-, ol-" fiilleri, dilimizde en sık kullanılan yardımcı fiillerdir.

B. Dizeler büyük harfle başlar:

Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi. (Muhibbi)

C. Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar:

29 Mayıs 1453 Salı günü

- Belirli bir tarihi belirtmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar:

Okullar genellikle eylülün ikinci haftasında öğretime başlar.

Ç. Özel adlar büyük harfle başlar:

1. Kişi adlarıyla soyadları büyük harfle başlar: Mustafa Kemal Atatürk vb.

- Takma adlar da büyük harfle başlar: Muhibbi (Kanuni Sultan Süleyman) vb.

2. Kişi adlarından önce ve sonra gelen unvanlar, saygı sözleri, rütbe adları ve lakaplar büyük harfle başlar: Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, Kaymakam Erol Bey, vb.

- Akrabalık adı olup lakap veya unvan olarak kullanılan kelimeler büyük harfle başlar: Baba Gündüz, Dayı Kemal, Hala Sultan vb.

UYARI: Akrabalık bildiren kelimeler küçük harfle başlar:

Tülay ablama gittim.

3. Cümle içinde özel adın yerine kullanılan makam veya unvan sözleri büyük harfle başlar: Uzak Doğu'dan gelen heyeti Vali dün kabul etti.

4. Saygı bildiren sözlerden sonra gelen ve makam, mevki, unvan bildiren kelimeler büyük harfle başlar: Sayın Bakan,

- Mektuplarda ve resmî yazışmalarda hitaplar büyük harfle başlar: Sevgili Kardeşim,

5. Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar: Boncuk, Fındık, Minnoş, Pamuk vb.

6. Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar: Alman, Arap, İngiliz vb.

7. Dil ve lehçe adları büyük harfle başlar: Türkçe, Almanca, İngilizce vb.

8. Devlet adları büyük harfle başlar: Türkiye Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri vb.

9. Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar: Müslümanlık, Müslüman; Hristiyanlık, Hristiyan vb.

10. Din ve mitoloji ile ilgili özel adlar büyük harfle başlar:

Tanrı, Allah, İlah, Cebrail, Zeus, Osiris, Kibele vb.

UYARI: "Tanrı, Allah, İlah" sözleri özel ad olarak kullanılmadıklarında küçük harfle başlar:

"Amerika'da kaçakçılığın allahları vardır." (Tarık Buğra)

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler (Devamı)

11. Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar:

Merkür, Neptün, Satürn; Halley vb.

UYARI: Dünya, güneş, ay kelimeleri gezegen anlamı dışında kullanıldıklarında küçük harfle başlar:

Biz dünyadan ayrı yaşarken dünya epey değişmiş. (Hüseyin Cahit Yalçın)

12. Düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde doğu ve batı sözlerinin ilk harfleri büyük yazılır:

Batı medeniyeti, Doğu mistisizmi vb.

UYARI: Bu sözler yön bildirdiğinde küçük yazılır: Bursa'nın doğusu, Ankara'nın batısı vb.

13. Yer adları (kıta, bölge, il, ilçe, köy, semt vb.) büyük harfle başlar:

Afrika, Asya; Güneydoğu Anadolu vb.

14. Yer adlarında ilk isimden sonra gelen ve deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar:

Ağrı Dağı, Asya Yakası, Tuna Nehri, Zigana Geçidi vb.

UYARI: Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar:

Konya ili, Etimesgut ilçesi, Uzungöl beldesi, Taflan köyü vb.

15. Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak kelimeleri büyük harfle başlar:

Halit Rifat Paşa Mahallesi vb.

16. Saray, köşk, han, kale, köprü, kule, anıt vb. yapı adlarının bütün kelimeleri büyük harfle başlar:

Dolmabahçe Sarayı vb.

17. Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğunda, yer adının ilk harfi büyük yazılır:

Hisar'dan, Boğaz'dan, Köşk'e vb.

18. Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar:

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk Dil Kurumu vb.

19. Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge adlarının her kelimesi büyük harfle başlar:

Medeni Kanun, Türk Bayrağı Tüzüğü vb.

20. Kurum, kuruluş, kurul, merkez, bakanlık, üniversite, fakülte, bölüm, kanun, tüzük, yönetmelik ve makam sözleri asılları kastedildiğinde büyük harfle başlar: 2876 sayılı Kanun bu yıl yeniden gözden geçiriliyor.

21. Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin (tablo, heykel, beste vb.) her kelimesi büyük harfle başlar:

Nutuk, Safahat, Onuncu Yıl Marşı vb.

UYARI: Özel ada dâhil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözler büyük harfle başlamaz:

Milliyet gazetesi, Türk Dili dergisi vb.

UYARI: Kitap, makale, tiyatro eseri, kurum adı vb. özel adlarda yer alan kelimelerin ilk harfleri büyük yazıldığında ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da,

de sözleriyle mı, mi, mu, mü soru eki küçük harfle yazılır:

Mai ve Siyah, Ya Devlet Başa ya Kuzgun Leşe,

22. Ulusal, resmî ve dinî bayramlarla anma ve kutlama günlerinin adları büyük harfle başlar:

Cumhuriyet Bayramı, Öğretmenler Günü, Hıdırellez vb.

23. Kurultay, bilgi şöleni, çalıştay, açık oturum vb. toplantıların adlarında her kelimenin ilk harfi büyük yazılır:

VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı vb.

24. Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar:

Kurtuluş Savaşı, Millî Mücadele, Cilalı Taş Devri, vb.

25. Özel adlardan türetilen bütün kelimeler büyük harfle başlar:

Türklük, Türkleşmek, Avrupalılaşmak, Bursalı vb.

UYARI: Özel ad kendi anlamı dışında yeni bir anlam kazanmışsa büyük harfle başlamaz:

acem (Türk müziğinde bir perde) vb.

UYARI: Para birimleri büyük harfle başlamaz:

avro, dolar, lira, kuruş, lîret vb.

UYARI: Özel adlar yerine kullanılan "o" zamiri cümle içinde büyük harfle yazılmaz.

UYARI: Müzikte kullanılan makam ve tür adları büyük harfle başlamaz:

acemaşiran, hicazkâr, türkû, varsağı, bayatı vb.

26. Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimelerde sadece özel adlar büyük harfle başlar:

Antep fıstığı, Brüksel lahanası vb.

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler (Devamı)

D. Tabela, levha ve levha niteliğindeki yazılarda geçen kelimeler büyük harfle başlar:

Giriş, Çıkış, Müdür, Vezne, Dolmuş Durağı vb.

E. Kitap, bildiri, makale vb.nde ana başlıktaki kelimelerin tamamı, alt başlıktaki kelimelerin ise yalnızca ilk harfleri büyük olarak yazılır.

F. Kitap, dergi vb.nde bulunan resim, çizelge, tablo vb.nin altında yer alan açıklayıcı yazılar büyük harfle başlar. Açıklayıcı yazı, cümle niteliğinde değilse sonuna nokta konmaz.

Sayıların Yazılışı

1. Sayılar harflerle de yazılabilir:

bin yıldan beri, on dört gün, haftanın beşinci günü, üç ayda bir, yüz soru, iki hafta sonra, üçüncü sınıf vb.

- Buna karşılık saat, para tutarı, ölçü, istatistik verilere ilişkin sayılarda rakam kullanılır:

17.30'da, 11.00'de, 1.500.000 lira, 25 kilogram, 150 kilometre, 15 metre kumaş, 1.250.000 kişi vb.

- Saatler ve dakikalar metin içinde yazıyla da yazılabilir:

saat dokuzu beş geçe, saat yediye çeyrek kala vb.

- Dört veya daha çok basamaklı sayıların kolay okunabilmesi amacıyla içinde geçen bin, milyon, milyar ve trilyon sözleri harfle yazılabilir:

1 milyar 500 milyon kişi, 8 trilyon 412 milyar vb.

2. Birden fazla kelimeden oluşan sayılar ayrı yazılır:

iki yüz, üç yüz altmış beş, bin iki yüz elli

bir vb.3. Para ile ilgili işlemlerle senet, çek vb. ticari belgelerde geçen sayılar bitişik yazılır:

650,35 (altıyüzelliTL, otuzbeşkr.)

4. Yüzde ve binde işaretleri yazılırken sayılarla işaret arasında boşluk bırakılmaz:

%25, %50 vb.

5. Adları sayılardan oluşan iskambil oyunları bitişik yazılır:

altmışaltı, ellibir, yirmibir vb.

6. Romen rakamları tarihî olaylarda, yüzyıllarda, hükümdar adlarında, tarihlerde ayların yazılışında, kitap ve dergi ciltlerinde, kitapların asıl bölümlerinden önceki sayfaların numaralanmasında, maddelerin sıralandırılmasında kullanılır:

XX. yüzyıl; III. Selim, XIV. Louis, II. Wilhelm, V. Karl, VIII. Edward; 1.XI.1928; I. Cilt; I)... II) ... vb.

7. Dört veya daha çok basamaklı sayılar sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve aralarına nokta konur:

4.567, 326.197, 49.750.812, 28.434.250.310.500 vb.

8. Sayılarda kesirler virgülle ayrılır:

15,2 (15 tam, onda 2); 5,26 (5 tam, yüzde 26) vb.

9. Sıra sayıları yazıyla ve rakamla gösterilebilir.

Rakamla gösterilmesi durumunda ya rakamdan sonra bir nokta konur ya da rakamdan sonra kesme işareti konularak derece gösteren ek yazılır:

15., 56., XX.; 15'inci, 56'ncı, XX'nci vb.

UYARI: Sıra sayıları ekle gösterildiklerinde rakamdan sonra sadece kesme işareti ve ek yazılır, ayrıca nokta konmaz:

8.'inci değil 8'inci, 2.'nci değil 2'nci vb.

10. Üleştirme sayıları rakamla değil yazıyla belirtilir:

2'şer değil ikişer, 9'ar değil dokuzar, 100'er değil yüzer vb.

11. Bayağı kesirlere getirilecek ekler alttaki sayı esas alınarak yazılır:

4/8'i (dört bölü sekizi), 1/2'si (bir bölü ikisi) vb.

12. Bir zorunluluk olmadıkça cümle rakamla başlamaz..

Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler

1. Ses düşmesine uğrayan birleşik kelimeler bitişik yazılır:

birbiri (< biri biri), kaynana (< kayın ana) vb.

2. Özgün biçimleri tek heceli bazı Arapça kökenli kelimeler etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine, ses değişmesine veya ses türemesine uğradıklarında bitişik yazılır:

emretmek, menolunmak, kaybolmak; darbetmek, dercetmek, hamdetmek; affetmek, reddetmek vb.

3. Kelimelerden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.

- a. Bitki adları: aslanağzı, civanperçemi vb.
- b. Hayvan adları: danaburnu (böcek), akbaş (kuş) vb.
- c. Hastalık adları: itdirseği (arpacık) vb.
- ç. Alet ve eşya adları: kargaburnu (alet) vb.
- d. Biçim, tarz, tür, motif vb. adlar: balıksırtı (desen) vb.
- e. Yiyecek adları: kadınbudu (köfte), alinazik (kebab) vb.
- f. Oyun adları: beştaş, dokuztaş, üçtaş vb.
- g. Gök cisimlerinin adları: Büyükayı (yıldız kümesi) vb.
- ğ. Renk adları: balköpüğü, narçiçeği vb.
- h. Oğlu, kızı sözleri: çapanoğlu, elkızı vb.

4. -a, -e, -ı, -i, -u, -ü zarf-fiil ekleriyle bilmek, vermek, kalmak, durmak, gelmek ve yazmak fiilleriyle yapılan tasvirî fiiller bitişik yazılır:

düşünebilmek, uyuyakalmak, gelivermek vb.

5. Bir veya iki ögesi emir kipiyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır:

albeni, ateşkes, örtbas, seçal, tutkal, yapboz vb.

6. -an/-en, -ıl/-ar/-er/-ir/-ir, -maz/-mez ve -mış/-miş sıfat-fiil ekleriyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır:

alaybozan, cankurtaran, çokbilmiş vb.

7. İkinci kelimesi -dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü) kalıplaşmış belirli geçmiş zaman ekleriyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır:

gecekonda, hünkârbeğendi, mirasyedi, şıpsevdi vb.

8. Her iki kelimesi de -dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü) belirli geçmiş zaman veya -r /-ar /-er geniş zaman eklerini almış ve kalıplaşmış bulunan birleşik kelimeler bitişik yazılır:

dedikodu, oldubitti, biçerdöver, okuryazar vb.

- Aynı yapıda olan çakaralmaz kelimesi de bitişik yazılır.

9. Somut olarak yer bildirmeyen alt, üst ve üzeri sözlerinin sona getirilmesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır:

ayakaltı, bilinçaltı, akşamüstü, ayaküstü, suçüstü vb.

10. İki veya daha çok kelimenin birleşmesinden oluşmuş kişi adları, soyadları ve lakaplar bitişik yazılır:

Alper, Birol, Gülnihal, Yirmisekiz Çelebi Mehmet vb.

11. İki veya daha çok kelimeden oluşmuş il, ilçe, semt vb. yer adları bitişik yazılır:

Çanakkale, Gümüşhane, Beşiktaş vb.

- Şehir, köy, mahalle, dağ, tepe, deniz, göl, ırmak, su, çay vb. kelimelerle kurulmuş sıfat tamlaması ve belirtisiz isim tamlaması kalıbındaki yer adları bitişik yazılır:

Akşehir, Uludağ, Acıgöl vb.

12. Kişi adları ve unvanlarından oluşmuş mahalle, meydan, köy vb. yer ve kuruluş adlarında, unvan kelimesi sonda ise gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır:

Bayrampaşa, Davutpaşa, Necatibey (cadde) vb.

13. Ara yönleri belirten kelimeler bitişik yazılır:

güneybatı, güneydoğu

Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler (Devamı)

14. Dilimizde her iki ögesi de asıl anlamını koruduğu hâlde yaygın bir biçimde gelenekleşmiş olarak bitişik yazılan kelimeler de vardır:

a. Baş sözüyle oluşturulan sıfat tamlamaları:
başhemşire, başkahraman, başköşe, başparmak vb.

b. Bir topluluğun yöneticisi anlamındaki başı sözüyle oluşturulan belirtisiz isim tamlamaları:
aşçıbaşı, binbaşı, ustabaşı, yüzbaşı vb.

c. Ağa, baba, bey, efendi, hanım, nine vb. sözlerle kurulan birleşik kelimeler:
ağababa, ağabey, beyefendi, hanımefendi, paşababa vb.

ç. Biraz, birçok, birçoğu, birkaç, birkaçı, birtakım, herhangi, hiçbir, hiçbirini belirsizlik sıfat ve zamirleri de gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır.

15. Ev kelimesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır:
aşevi, bakımevi, konukevi, orduevi, öğretmenevi vb.

16. Hane, name, zade kelimeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır:
çayhane, yazıhane, kanunname, amcazade vb.

17. -zede ile oluşturulmuş birleşik kelimeler bitişik yazılır:
depremzede, afetzede, selzede, kazazede vb.

18. Farsça kurala göre oluşturulan sözler bitişik yazılır:
Kuvayımilliye, Misakımillî, hamdüsena vb.

19. Arapça kurala göre oluşturulan sözler bitişik yazılır:
aleykümselem, Allahualem, inşallah, maşallah vb.

20. Müzikte kullanılan makam adları bitişik yazılır:
acembuselik, hisarbuselik, muhayyerkürdi vb.

UYARI: Bir sıfatla oluşturulan usul adlarında sıfat ayrı yazılır: ağır aksak, yürük aksak, yürük semai vb.

21. Kanunda bitişik geçen veya bitişik olarak tescil ettirilmiş olan kuruluş adları bitişik yazılır:
İçişleri, Dışişleri, Açıköğretim Fakültesi vb.

22. Renk adlarıyla kurulan bitki, hayvan veya hastalık adları bitişik yazılır:
akağaç, karadut, sarıçiçek, mavihastalık, maviküf vb.

Deyimlerin Yazılışı

Deyimler ayrı yazılır:

çam devirmek, çanak tutmak, gönlünden geçirmek, göz atmak, çantada keklik, devele kulak vb.

Ek Fiilin Yazılışı

• Ek fiilin çekimli biçimleri (idi, imiş, ise) **ayrı yazılabildiği gibi bitişik olarak da yazılabilir.**

• Ünsüzle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında **i ünlüsü düşer, ayrıca büyük ünlü uyumuna uyar:**

yorgun-du (yorgun idi) vb.

• Ünlüyle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında araya **y ünsüzü girer ve başındaki i ünlüsü düşer, ayrıca büyük ünlü uyumuna uyar:**

sonuncu-y-du (sonuncu idi) vb.

• Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi olan "iken" **ayrı yazılabildiği gibi kelimelere eklenerek de yazılabilir.**

başlayacak-ken (başlayacak iken), yolda-y-ken (yolda iken) vb.

Kısaltmaların Yazılışı

1. Kuruluş, ülke, kitap, dergi ve yön adlarının kısaltmaları her kelimenin ilk harfinin büyük olarak yazılmasıyla yapılır:

TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi), TDK (Türk Dil Kurumu) vb.

- Ancak bazen kelimelerin, özellikle son kelimenin birkaç harfinin kısaltmaya alındığı da görülür. Bazen de aradaki kelimelerden hiç harf alınmadığı olur. Bu tür kısaltmalarda, kısaltmanın akılda kalabilmesi için yeni bir kelime oluşturma amacı güdülür:

TÖMER (Türkçe Öğretim Merkezi) vb.

- Gelenekleşmiş olan T.C. (Türkiye Cumhuriyeti) ve T. (Türkçe) kısaltmalarının dışında büyük harflerle yapılan kısaltmalarda nokta kullanılmaz.

2. Ölçü birimlerinin uluslararası kısaltmaları kullanılır:

m (metre), mm (milimetre)

3. Kuruluş, kitap, dergi ve yön adlarıyla ölçülerin dışında kalan kelime veya kelime gruplarının kısaltılmasında, ilk harfle birlikte kelimeyi oluşturan temel harfler dikkate alınır. Kısaltılan kelime veya kelime grubu; özel ad, unvan veya rütbe ise ilk harf büyük; cins isim ise ilk harf küçük olur:

Alm. (Almanca), Güniz Sok. (Güniz Sokağı)

- Küçük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde kelimenin okunuşu esas alınır:

cm'yi, kg'dan, mm'den, kr.un vb.

- Büyük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde ise kısaltmanın son harfinin okunuşu esas alınır:

BDT'ye, TDK'den vb.

UYARI: Numara sözünün kısaltması da kelime gibi okunduğundan getirilecek olan ek okunuşa göre getirilecektir:

No.lu, No.suz vb.

- Sonunda nokta bulunan kısaltmalarla üs işaretli kısaltmalara gelen ekler kesmeyle ayrılmaz. Bu tür kısaltmalarda ek noktadan ve üs işaretinden sonra, kelimenin veya üs işaretinin okunuşuna uygun olarak yazılır:

vb.leri, Alm.dan, cm³e (santimetreküpe) vb.

- Sert ünsüzle biten kısaltmalar, ek aldıkları zaman okunuşta sert ses yumuşatılmaz:

TÜBİTAK'ın (TÜBİTAĞ'ın değil) vb.

- Ancak birlik kelimesiyle yapılan kısaltmalarda söyleyişte k'nin yumuşatılması normaldir:

FİSKOBİRLİK'in (söylenişi FİSKOBİRLİĞİN) vb.

Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler

1. Etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller, ilk kelimesinde herhangi bir ses düşmesi veya türemesine uğramazsa ayrı yazılır:
alt etmek, arz etmek vb.

2. Birleşme sırasında kelimelerinden hiçbirisi veya ikinci kelimesi anlam değişikliğine uğramayan birleşik kelimeler ayrı yazılır.

a. Hayvan türlerinden birinin adıyla kurulanlar:

ada balığı, at sineği, Ankara kedisi vb.

b. Bitki türlerinden birinin adıyla kurulanlar:

ayrık otu, meyan kökü, tespih ağacı, kuru fasulye, kuru incir, kuru soğan, kuru üzüm vb.

UYARI: Çiçek dışında anlamlar

taşıyan baklaçiçeği (renk), narçiçeği (renk), suçiçeği (ha stalık); ot dışında anlamlar

taşıyan ağızotu (barut), sıçanotu (arsenik); ses

düşmesine uğramış olan çöreotu ve yazımı

gelenekleşmiş olan semizotu, dereotu bitişik yazılır.

c. Nesne, eşya ve alet adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler:

alçı taşı, arap sabunu, tuz ruhu vb.

Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler (Devamı)

ç. Yol ve ulaşım ile ilgili birleşik kelimeler:

Arnavut kaldırımı, çevre yolu, deniz yolu vb.

d. Durum, olgu ve olay bildiren sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler:

açık oturma, açık öğretim, ana dili, Ay tutulması vb.

e. Bilim ve bilgi sözleriyle kurulan birleşik kelimeler:
anlam bilimi, dil bilimi, dil bilgisi vb.

f. Yuvar ve küre sözleriyle kurulan birleşik kelimeler:
göz yuvarı, yarı küre, yarım küre vb.

g. Yiyecek, içecek adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler:

bohça böreği, badem yağı, maden suyu, beyaz peynir,
acı badem kurabiyesi, çiğ köfte, kuru yemiş vb.

ğ. Gök cisimleri:

Çoban Yıldızı, gök taşı vb.

h. Organ veya organ yerine geçen sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler:

aşık kemiği, serçe parmak, safra kesesi vb.

ı. Benzetme yoluyla insanın bir niteliğini anlatmak üzere bitki, hayvan ve nesne adlarıyla kurulan birleşik kelimeler:

çetin ceviz, eski tüfek, kara maşa, sapsız balta vb.

i. Zamanla ilgili birleşik kelimeler:

bağ bozumu, gece yarısı, hafta sonu vb.

3. -r / -ar / -er, -maz / -mez ve -an / -en sıfat-fiil ekleriyle kurulan sıfat tamlaması yapısındaki birleşik kelimeler ayrı yazılır:

bakar kör, çalar saat, güler yüz, yazar kasa, çıkmaz sokak, tükenmez kalem, uçan daire vb.

4. Renk sözü veya renklerden birinin adıyla kurulmuş isim tamlaması yapısındaki renk adları ayrı yazılır:

bal rengi, ateş kırmızısı, boncuk mavisi, limon sarısı vb.

5. Rengin tonunu belirtmek üzere renkten önce kullanılan sıfatlar ayrı yazılır:

açık mavi, kirli sarı, koyu mavi, koyu yeşil vb.

6. Yer adlarında kullanılan batı, doğu, güney, kuzey, güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu, aşağı, yukarı, orta, iç, yakın, uzak kelimeleri ayrı yazılır:

Batı Trakya, Doğu Anadolu, Güney Kutbu, Orta Asya, Orta Doğu, İç Asya, İç Anadolu, Uzak Doğu vb.

7. Kişi adlarından oluşmuş mahalle, bulvar, cadde, sokak, ilçe, köy vb. yer ve kuruluş adlarında, sondaki unvanlar hariç şahıs adları ayrı yazılır:

Yunus Emre Mahallesi; Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, Cemal Nadir Sokağı vb.

8. Dış, iç, sıra sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır:

ahlak dışı, çağ dışı, olağan dışı, hafta içi, yurt içi; aklı sıra, ardı sıra, peşi sıra, yanı sıra vb.

9. Somut olarak yer belirten alt ve üst sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır:

deri altı, su altı, toprak altı, yer altı (yüzey) vb.

10. Alt, üst, ana, ön, art, arka, yan, karşı, iç, dış, orta, büyük, küçük, sağ, sol, peşin, bir, iki, tek, çok, çift sözlerinin başa getirilmesiyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır:

alt yazı, ana bilim dalı, ana dili, ön söz, ön yargı, art niyet, yan etki, orta oyunu, peşin hüküm vb.